

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
**TALAJTANI ÉS AGROKÉMIAI
KUTATÓINTÉZET**
BUDAPEST II., HERMAN OTTÓ ÚT 15.
Telefon: 224-3648 Levélcím: 1525 Budapest, Postafiók 35.
Fax: 356-4682

JOGI SZABÁLYOZÁS A TALAJVÉDELEM TERÜLETÉN

2009

EURÓPAI UNIÓS SZABÁLYOZÁS

Az Európai Bizottság közösségi környezetpolitikájának általános célja, hogy a legjobb életfeltételeket nyújtó környezet megteremtésével elősegítse az embert szolgáló gazdasági növekedést, valamint, hogy a növekedést összeegyeztesse a természeti környezet megőrzésével. Mindez kompromisszumokkal valósítható meg. 1987-ig a közösségi környezetpolitika alkotmányos jogi alapok nélkül tevékenykedett. Az Egységes Európai Okmány (1987) a Római Szerződés (1957) módosításával a Közösség céljai közé emelte a környezetvédelmet, jogalapot teremtve a közös környezetpolitikai intézkedések számára, majd a Maastrichti Szerződés (1992) további környezetvédelmi alapelveket fogalmazott meg. A környezeti szempontok közösségi politikákba való integrálásáról pedig az Amszterdami Szerződés (1997) rendelkezett. Az Európai Közösség környezetpolitikája a kezdetektől fogva nagyobb szabású, mint a tagországok környezetvédelmi tevékenységének összehangolása. Már az Első Környezetvédelmi Akcióprogramban (1973-1976) megfogalmazták a Közösség illetékesei, hogy a környezeti problémák megoldásában együtt kívánnak működni a Közösségen kívüli országokkal is.

Talajvédelem

A talaj több funkciót betöltő, feltételesen megújuló energiaforrás, ami az emberi tevékenységek, valamint az ökoszisztémák fennmaradása szempontjából létszükségletű feladatokat lát el.

A talaj folyamatos környezeti terhelésnek van kitéve, amelyet tovább súlyosbítanak olyan emberi tevékenységek, mint például a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás, az ipari tevékenységek, a turizmus vagy a városfejlesztés. A talajromlás folyamata jelentősen megnövekedett az elmúlt évtizedek során, és ellenlépések hiányában ez tovább fog folytatódni. A Hatodik Környezetvédelmi Akcióprogramról szóló **1600/2002/EK** határozat magában foglalja a természeti erőforrások védelmére és a talaj fenntartható használatának elősegítésére vonatkozó célkitűzéseket. A Közösség kötelezettséget vállalt egy talajvédelemről szóló tematikus stratégia (Stratégia) létrehozására a talajromlás megállítása és visszafordítása érdekében. A Stratégiát az Európai Unió végül 2006-ban elfogadta. Addig az Uniónak nem volt egységes talajvédelmi koncepciója, csupán az ágazati politikák érintették a talajvédelmet. A Stratégia az európai talajok állapotának felmérésén túl meghatározza a

szükséges intézkedéseket és azok módszertanát, valamint a tényleges beavatkozási szinteket is. A Stratégia négy pillére épül:

- keretjogalkotás a talajvédelem érdekében a fenntartható használat elsődleges céljával,
- a talajvédelem beépítése a tagállami és közösségi szakpolitikák alkotásába és végrehajtásába,
- talajvédelmi ismereti hiányosságok megszüntetése a Közösség által támogatott kutatások és nemzeti kutatási programok révén,
- a nyilvánosság figyelmének felhívása a talajvédelem szükségére.

Tervezett Talajvédelmi keretirányelv

A tervezett Talajvédelmi keretirányelv rendelkezéseihez a választott jogalap az EK-Szerződés 175. cikkének (1) bekezdése. A keretirányelv elfogadását néhány meghatározó tagország mindaddig megakadályozta.

A talajvédelmi keretirányelv létrehozná a talajnak a környezeti, gazdasági, társadalmi és kulturális funkciók betöltésére vonatkozó képességeinek megőrzési rendszerét. Olyan intézkedéseket állapítana meg, amelyek elősegítenék a talajromlási folyamatok megelőzését, csökkentését, illetve a talaj működőképességének helyreállítását.

A keretirányelv (II. fejezet) előírná a tagországoknak az erózió, a szervesanyag csökkenés, a tömörödés, a szikesedés és a földcsuszamlások kockázatának kitett területek azonosítását, nyilvánosságra hozatalát, továbbá a kockázat csökkentését szolgáló intézkedési programok/csomagok meghatározását.

A talajszennyezés megelőzése érdekében (III. fejezet), a tagországok kötelesek lennének intézkedéseket hozni a veszélyes anyagok szándékos vagy nem szándékos talajba jutásának korlátozásáról. A tagországoknak össze kéne állítani a szennyezett területek nemzeti jegyzékét (a potenciálisan talajszennyező tevékenységek listáját a II. melléklet rögzíti), és a helyszíni kockázatfelmérést, valamint a szennyezett területek remediációját, a keretirányelvben rögzített előírásoknak megfelelően, a rögzített ütemezésben el kellene végezni.

A keretirányelv nagy hangsúlyt fektetne a nyilvánosság figyelmének felhívására, a jelentésekre és az információcserére. A nemzeti rendelkezések biztosítása érdekében a tagországoknak meg kéne határozni a szükséges szankciórendszert, aminek hatékonyak, arányosnak és visszatartó erejűnek kéne lennie.

A tervezett keretirányelv megfelel a szubszidiaritás és az arányosság elvének.

Talajvédelmet érintő uniós jogszabályok

Az Európai Unió környezetvédelemről szóló direktívái szerteágazóan, de nem teljes körűen érintik a földtani közeg illetve a termőtalaj védelmét. (AZ Európai Unió irányelvekkel szabályoz, a konkrét jogalkotás a tagországok feladata.)

A szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása során a környezet, és különösen a talaj védelméről szóló **86/278/EGK** irányelv célja egyrészt, hogy oly módon szabályozza a szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználását, hogy annak ne legyen káros hatása a termőföldre, növényzetre, állatokra és az emberre, ugyanakkor ösztönözzön annak helyes alkalmazására, másrészt, hogy bizonyos kezdeti közösségi intézkedéseket hozzon létre a talaj védelmére vonatkozóan. A szennyvíziszap felhasználási irányelv elsősorban a talajok nehézfém szennyezettséggel szembeni védelmét fogalmazza meg, és meghatározza egyes nehézfémeknek (Cd, Cu, Ni, Pb, Zn, Hg, Cr) a mezőgazdasági hasznosítású talajokban illetve a hasznosítandó iszapokban megengedhető koncentrációját. A talaj és iszap jellemzéséhez szükséges részletes vizsgálati előírásokat a tagországok határozzák meg. A tagországoknak meg kell állapítani továbbá az iszap nehézfém-koncentrációjának figyelembe vételével azt a maximális iszapmennyiséget, amely a talajon területegységenként és évenként felhasználható. A mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentéséről és megelőzéséről az Európai Unió **91/676/EGK** irányelve intézkedik (a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelme). Rögzíti a nitrátszennyezés által érintett vizek kijelölésének szempontjait, valamint a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat és a veszélyeztetett területek védelme érdekében megvalósítandó intézkedések keretrendszerét.

A földtani közeg védelmét is taglaló irányelvek közé tartozik például a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló **2008/1/EK** irányelv, amely bizonyos tevékenységekből származó szennyező anyagok kibocsátásának megelőzésére vagy, a kibocsátások csökkentésére vonatkozó rendelkezéseket határoz meg, beleértve a hulladékokkal kapcsolatos intézkedéseket is. A földtani közeg védelmét érinti továbbá a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről szóló **2006/118/EK** irányelv, valamint a környezeti károk megelőzése és felszámolása tekintetében a környezeti felelősségről szóló **2004/35/EK** irányelv. Az utóbbi irányelv célja a környezeti károk megelőzése és felszámolása érdekében a környezeti felelősségre vonatkozó szabályok létrehozása a „szennyező fizet” elvének alapján. Környezeti kárnak minősül valamely természeti erőforrásban illetve természeti erőforrás által nyújtott szolgáltatásban közvetlenül

vagy közvetve bekövetkező mérhető romlás, kedvezőtlen változás (természeti erőforrás: a védett fajok és természetes élőhelyek, a vizek és a talaj). A direktíva értelmében területi kárnak minősül a földterület minden olyan elszennyeződése, amely az emberi egészség károsodásának jelentős kockázatával jár. A területi kár felszámolásakor kockázatelemzési eljárásokkal meg kell meghatározni a kockázat mértékét, tekintetbe véve a talaj jellemzőit és funkcióját, a szennyező anyagok, készítmények típusát és koncentrációját, azok veszélyességét, valamint terjedésük valószínűségét.

A környezet büntetőjog általi védelméről szóló **2008/99/EK** irányelv kötelezi a tagországokat, hogy a közösségi környezetvédelmi jog rendelkezéseinek súlyos megsértése esetén, nemzeti jogszabályaikban büntetőjogi szankciókat írjanak elő. A 86/278/EGK (szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása során a környezet, és különösen a talaj védelméről), a 91/676/EGK (mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelemről), 2006/118/EK (felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről) közösségi jogszabályok megsértése jogellenes magatartásnak minősül.

HAZAI SZABÁLYOZÁS

Az Országos Talajvédelmi Stratégia elsődleges feladata a talaj, mint környezeti elem védelme. A mennyiségi védelem elemei a talajértékelésen alapuló földminősítés módszertanának kidolgozása és alkalmazásának bevezetése, a birtokrendszer racionalizálása (tulajdonjogi kérdések, szakmai és közgazdasági problémák kezelése), a talaj/humusz kitermelés valamint a termékforgalmazás szigorú ellenőrzése. A minőségi védelem különbséget tesz a diffúz és pontszerű szennyezésekkel szembeni intézkedések között. A korszerű, tudományos szempontból sokoldalúan megalapozott, EU-konform talajvédelmi stratégia legfontosabb célkitűzései a következők:

- az ésszerű talajhasználat;
- a talaj sokoldalú funkcióképességét akadályozó, a talaj termékenységét csökkentő káros talajdegradációs folyamatok mérséklése (víz- és/vagy szél okozta talajerózió; savanyodás; szikesedés; tömörödés és talajszerkezet leromlás; biológiai degradáció), a talajszennyeződés megelőzése, megszüntetése, vagy bizonyos tűrési határig történő mérséklése;
- a talaj – s ezen keresztül az adott terület – vízháztartásának, nedvességforgalmának szabályozása a szélsőséges vízháztartási helyzetek (árvíz, belvíz, aszály) megakadályozása, gyakoriságának és mértékének csökkentése a káros ökológiai–ökonómiai–társadalmi következményeinek mérséklése érdekében;
- a társadalmi fejlődés következményeként a talajba juttatott anyagok bio-geokémiai ciklusának szabályozása, a racionális növényi tápanyagellátás, valamint a talaj és a felszíni/felszín alatti vízkészletek minőségének megóvása.

Ezen célkitűzésekből szinte semmi sem valósult meg.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló **1995. évi LIII.** törvény célja az ember és a környezet harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme, a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása. A törvény a kiszámíthatóság és a méltányos teherviselés elve szerint megfelelő kereteket teremt az egészséges környezethez való alkotmányos jogok érvényesítésére, és elősegíti a környezet károsodásának megelőzését, igénybevételének, terhelésének és szennyezésének csökkentését, a károsodott környezet javítását és helyreállítását.

E törvény értelmében a föld védelme kiterjed a föld felszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra, ezek természetes és átmeneti formáira és folyamataira. A föld védelme magában foglalja a talaj termőképességének, szerkezetének, víz- és levegőháztartásának, valamint élővilágának védelmét is. A törvény alapján a föld felszínén vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a föld mennyiségét, minőségét és folyamatait nem szennyezik, nem károsítják.

A termőföldről védelméről a termőföldről szóló **1994. évi LV.**, illetve a termőföld védelméről szóló **2007. évi CXXIX.** törvény rendelkezik. Míg az első törvény hatálya a termőföldre, mint jogilag körülhatárolható, specifikus ingatlanra terjed ki, azaz intézkedik a termőföld tulajdonjogának megszerzéséről, a megszerzés tilalmáról, a birtoktagok kialakításáról, addig a második törvény a termőföld hasznosításra, a földvédelemre, a földminősítésre, a talajvédelemre vonatkozó rendelkezéseket állapít meg.

E jogszabályok értelmében földvédelem a termőföld mennyiségének védelme, talajvédelem a termőföld minőségének védelme.

Földvédelem

A 2007. évi CXXIX törvény a termőföld mennyiségi védelmének, azaz a földvédelmi eljárásnak az általános szabályait határozza meg. A földvédelmi eljárás - a termőföld mennyiségi védelmének érvényre juttatásával - a termőföld más célú hasznosításának (mezőgazdasági kötelezettségtől való időlegese vagy végleges eltérés, termőföld belterületbe vonása), engedélyezésével kapcsolatos hatósági eljárás.

A földvédelmi eljárást az ingatlanügyi hatóság folytatja le. Az eljárás igazgatási szolgáltatási díját, valamint a jogorvoslatokért fizetendő összeg értékét, amelyek a kérelmezőt terhelik, a törvény rögzíti. Az ingatlanügyi hatóság az eljárásban közreműködő külön jogszabályban meghatározott szakhatóságokat bevonja az eljárásba.

A törvény előírja, hogy az engedélyezési eljárás alá eső tevékenység végzése, létesítmény elhelyezése lehetőség szerint a gyengébb minőségű termőföldeken, a lehető legkisebb mértékű termőföld igénybevételel kell hogy történjen. A szakhatósági állásfoglalás kialakítása során figyelemmel kell lenni arra is, hogy az érintett és szomszédos termőföldek megfelelő mezőgazdasági hasznosítását a tervezett tevékenység, létesítmény ne akadályozza.

Termőföld más célú hasznosításának minősül a mezőgazdasági hasznosítási kötelezettségtől történő olyan időleges vagy végleges eltérés, amikor a termőföld a továbbiakban mezőgazdasági hasznosításra alkalmatlanná válik, vagy a termőföld belterületbe vonására kerül sor, illetve ide tartozik még az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény hatálya alá nem tartozó üzem-, majorfásítás, valamint az út, vasút és egyéb műszaki létesítmény tartozékát képező fásítás. A termőföld végleges más célú hasznosítása esetében egyszeri, az időleges más célú hasznosítás (a termőföld időleges más célú hasznosítása csak meghatározott időre, legfeljebb öt évre engedélyezhető, és a megállapított határidő lejártáig az igénybevevő köteles az eredeti állapotot helyre állítani) esetében pedig az eredeti állapot helyreállításáig évente földvédelmi járulékot kell fizetni. A földvédelmi járulék mértéke függ a művelési ágtól, az aranykorona értéktől, végeleges más célú hasznosítás esetében a termőföld minőségi osztályától is.

Földvédelmi bírságot köteles fizetni az, aki a termőföld hasznosításával kapcsolatos kötelezettségét vagy az időleges-, mellék- (termőföldnek nem minősülő ingatlanon a növényzet gondozása ha ez az ingatlan más célú hasznosításának megfelelő terület felhasználást nem akadályozza, illetőleg nem korlátozza) vagy újrahhasznosítást (más célú hasznosítás megszüntetése után az igénybevevő köteles a területet mező- vagy erdőgazdasági művelésre alkalmassá tenni, és annak hasznosításáról gondoskodni) neki felróhatóan elmulasztja; a művelési ág megváltozásának, más célú hasznosítás megkezdésének, a más célú hasznosítás megszüntetésének bejelentését elmulasztja; az időleges hasznosítást követően a termőföldet az ingatlan-nyilvántartás szerinti minőségi osztálynál alacsonyabb minőségi osztályú termőföldként teszi termelésre alkalmassá; az időleges hasznosítást követően a termőföldet a határozatban megállapított határidő eltelte után teszi termelésre alkalmassá; a termőföldet engedély nélkül más célra hasznosítja. A földvédelmi bírság összegét az ingatlanügyi hatóság határozza meg.

Talajvédelem

A földhasználó a termőhely ökológiai adottságaihoz igazodó talajvédő gazdálkodást vagy tevékenységet köteles folytatni. Ennek értelmében:

- törekedni kell az erózióval veszélyeztetett területen a víz- és szél-erózió megakadályozására,
- a savanyú vagy a savanyodásra hajlamos talajokon meg kell akadályozni a további savanyodást,

- a szikes talajokon tilos olyan talajművelést folytatni, amely a talaj minőségének további romlásával járhat,
- csak olyan minőségű öntözővíz használható, amely másodlagos szikesedés előidézésével nem jár,
- a talaj tömörödésének megelőzésével vagy megszüntetésével meg kell akadályozni a káros vízbőség vagy belvív kialakulását,
- a földhasználó köteles a termőföldet a minőségét rontó talajidegen anyagoktól megóvni, továbbá
- a földhasználat során a talaj tápanyag-szolgáltatását és a termesztett növények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást kell folytatni.

Talajvédelmi hatósági eljáráshoz kötött tevékenységek a talajjavítás, a mezőgazdasági célú tereprendezés, az ültetvénytelepítés, a rekultiváció, a talajvédelmi műszaki beavatkozások, a létesítmények megvalósítása, a vízrendezés, az öntözés, a hígtrágya, szerves trágya, szennyvíz- szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása, a nem veszélyes hulladék termőföldön való hasznosítása, a termőföldön folytatott, vagy a termőföldre hatást gyakorló beruházás, tevékenység (humuszos termőrét megmentése).

A talajvédelmi hatósági eljárás az öt évnél nem régebbi talajvédelmi terv benyújtásával kezdődik. A talajvédelmi terv részletes szabályairól a **90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet** intézkedik. A talajvédelmi tervnek minden esetben tartalmaznia kell a következőket: előzmények, általános adatok (megrendelő neve, terület nagysága, ingatlan-nyilvántartás szerinti művelési ág, koordináták, azonosítók, mintavétel helye, ideje, módja stb.), a terület földrajzi, domborzati és talajtani jellemzése, a tervezett tevékenység megvalósításának feltételei, előírt térképek, vizsgálati jegyzőkönyvek, talajvédelmi terv készítésének jogosultságára vonatkozó szakértői nyilatkozat. A részletes tartalmi és szakmai követelményeket a rendelet 2. számú melléklete rögzíti, ami kitér az adott tevékenységek engedélyezéséhez szükséges konkrét vizsgálatokra, a helyszíni mintavétel pontos szabályaira, és a tartalmi követelmények egyéb specifikációjára.

Az illetékes talajvédelmi hatóság a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal. A talajvédelmi eljárás lefolytatásához igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni.

A talajvédelmi hatóság részére talajvédelmi járulékot kell fizetnie annak a beruházónak, aki a beruházás megvalósítása során keletkezett mentett humuszos termőrét teljes mennyiségét a beruházással érintett területen nem használja fel, vagy aki humuszos

termőréteget távolít el. A talajvédelmi járulékos mértéke függ az érintett terület nagyságától, valamint a talaj humusztartalmától.

A jogszabályokban, valamint a talajvédelmi engedélyben rögzített kötelezettségek megsértése, az előírások be nem tartása maga után vonja a talajvédelmi bírság kiszabását, amely mértéke például az engedély nélküli humuszos termőréteg eltávolítása esetében elérheti a hektáronkénti 1.000.000 forintot is.

A szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználása – amely szintén hatósági engedélyhez kötött - a talajok szervesanyagának, és tápanyag-utánpótlásának egyik eszköze. Alkalmazásukkor azonban nagyon körültekintően és szakszerűen kell eljárni, mert a szennyvíziszapok tartalmazhatnak toxikus vagy környezetterhelő anyagokat, melyek a talajt károsíthatják. A szennyvíziszapokat ezért már a '70-es évektől kezdve műszaki irányelvekben és szabályzatokban lefektetett előírások szerint juttatták ki mezőgazdasági területre, melyért akkoriban az Országos Vízügyi Hivatal volt felelős. Az Európai Unióhoz történő csatlakozással együtt járó jogharmonizáció keretében került megalkotásra a kommunális szennyvizek és szennyvíziszapok, szennyvíziszap komposztok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól szóló **50/2001 (IV. 3.) kormányrendelet**, mely a jelenleg hatályos szabályozás. E rendelet a talajvédelem, felszíni és felszín alatti víz védelem, illetve az élelmiszerbiztonság érdekében rögzíti, hogy mely növénykultúrákban és mikor megengedett e speciális trágyaszer használata illetve, hogy milyen talajtulajdonságok és mekkora dőlésszög mellett tilos a szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszap komposzt alkalmazása. A rendelet mellékletei mindamellett, hogy előírják a szennyvizek, szennyvíziszapok, szennyvíziszap komposztok megengedhető mérgező elemek és káros anyagok határértékeit mezőgazdasági felhasználás esetén, a talajvédelmi hatóságnak a talaj és felszín alatti víz védelme érdekében figyelembe kell vennie a **6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletet** (földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről) is. Az engedélyeztetés során meghatározó a talajvíz évi átlagos szintje, és annak nitráttartalma. Mivel törekedni kell arra, hogy minimálisra csökkenjen a felszíni és felszín alatti vizek nitrátszennyezése, a szennyvízzel, szennyvíziszappal, szennyvíziszap komposzttal kijuttatható nitrogén mennyisége nitrátérzékeny területeken nem haladhatja meg a 170 kg/ha-t, nem nitrátérzékeny területeken pedig 220 kg/ha-t. A szennyvíziszap komposzt terméknövelő anyaggá minősíthető amennyiben megfelel a terméknövelő anyagok engedélyezéséről, tárolásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról szóló **36/2006. (V. 18.) FVM rendelet** előírásainak. A terméknövelő anyagok, természetű közegek és növénykondicionáló szerek javítják a talaj szerkezetét,

tápanyag-szolgáltató képességét, valamint a termőképességét azáltal, hogy képesek a talaj fizikai, kémiai, illetve biológiai tulajdonságait kedvezően megváltoztatni.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről a **27/2006. (II. 7.) kormányrendelet**, és az **59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet** intézkedik. A rendeletek hatálya a mezőgazdasági tevékenységet folytatókra, valamint azokra a mezőgazdasági tevékenységekre terjed ki, amelyek a felszíni és felszín alatti vízre hatással vannak, illetőleg lehetnek. A 27/2006-os rendelet foglalkozik a nitrátérzékeny területek kijelölésének szabályaival. A nitrátérzékeny területek kijelölésénél figyelembe kell venni a vizek és a talaj jellemzőit és környezeti adottságait, a nitrogénvegyületek viselkedését a környezetben, azon mezőgazdasági tevékenységeket, amelyek folytatása során a felszíni és felszín alatti vizekre hatással lehetnek. A kijelöléseket 4 évente felül kell vizsgálni. Az 59/2008-as rendelet rögzíti a nitrátszennyezéssel szembeni védelemhez szükséges cselekvési program részletes szabályait, a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat kötelező előírásait, illetve az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjét is.

A Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat előírásai (a teljesség igénye nélkül):

- Évente a nitrátérzékeny mezőgazdasági területre szervestrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg az előírt értéket. Tilos kijuttatni trágyát november 15-től február 15-ig, kivéve az őszi kalászosok fejtrágyázása.
- A trágyázás során a tápanyagok közvetlenül vagy közvetve, beszivárgás vagy erózió útján sem juthatnak a felszíni vizekbe.
- A mezőgazdasági területen a tápanyag-gazdálkodás tervezése során a kijuttatandó tápanyagok mennyiségének meghatározásakor figyelembe kell venni a talaj tápanyag-ellátottságát, a termesztett növénynek a termőhely adottságaihoz igazított tápanyagigényét.
- Az öntözött terület talaját, valamint - amennyiben a talajvízszint 5 méteren belül elérhető - a talajvíz szintjét és minőségét 5 évente, külön jogszabályban meghatározott követelmények szerint ellenőriztetni kell.
- Állattartó telepen képződött trágyát a rendeletben rögzítettek szerint kialakított trágyatárolóban kell gyűjteni. Az elszivárgás elleni védelem nélküli ideiglenes trágyakazal nem létesíthető és nem tartható fenn.

Az erdő talajának védelmével az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló **2009. évi XXXVII. törvény** részletesen foglalkozik. Az erdőben a talajvédelemért az erdőgazdálkodó felelős. Az erdővel szomszédos területekről származó károsító hatások megszüntetéséről és következményeinek felszámolásáról a kár előidézője köteles

gondoskodni. Az erdőben szennyvíz, szennyvíziszap, hígtrágya vagy talajszennyező anyag elhelyezése tilos. A törvényben a talaj védelme érdekében speciális szabályozás is előtérbe kerül pl.: a talaj humuszos termőrétegének összegyűjtése és elszállítása tilos. Tekintettel arra, hogy az erdei életközösségnek elválaszthatatlan része a termőtalaj, a talajvédelmi hatósági jogkört az erdészeti hatóság gyakorolja.

A talaj, mint földtani közeg védelme

A **219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet** (a felszín alatti vizek védelméről) alapján a földtani közeg a föld felszíne és az alatta elhelyezkedő természetes eredetű képződmények (a talaj, a mederüledék, a kőzetek, beleértve az ásványokat, ezek természetes és átmeneti formáit) összessége, a talaj pedig a földtani közeg legfelső rétege, melynek alapvető tulajdonsága a termékenység, ami ásványi részecskékből, szerves anyagból, vízből, levegőből és élő szervezetekből áll. A rendelet célja a felszín alatti vizek jó állapotának biztosítása és annak fenntartása, szennyezésének fokozatos csökkentése és megelőzése, a hasznosítható készleteinek hosszú távú védelmére alapozott fenntartható vízhasználata, valamint a földtani közeg kármentesítésével összefüggő feladatok, jogok és kötelezettségek megállapítása. A rendelet hatálya kiterjed a felszín alatti vizekre, a földtani közegre és a szennyező anyagokra, illetve a felszín alatti vizek és a földtani közeg állapotát érintő tevékenységekre.

A földtani közeg és a felszín alatti vizek állapotát érintő tevékenységek kivitelezése csak az elérhető legjobb technika illetve a leghatékonyabb megoldás alkalmazásával, ellenőrzött körülmények között történhet meg. Fokozott odafigyelés szükséges a szennyező anyag földtani közegbe történő közvetlen bevezetése (ugyan úgy, mint a felszín alatti vizekbe történő közvetlen bevezetéskor is), esetében, ami szintén engedélyköteles tevékenység. A hatósági engedélyhez kötött tevékenység vizsgálata, illetve a kérelem elbírálása során más jogszabályi előírásokra is figyelemmel kell lenni, mint például a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló **314/2005. (XII. 25.) Kormányrendelet**ben rögzítettek. A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség vagy ügydöntő hatóságként, vagy szakhatóságként jár el az engedélyeztetés során.

A 219/2004-es rendelet intézkedik a felszíni víz és a földtani közeg kármentesítési előírásairól. A pontszerű szennyező forráshoz (pontszerű szennyező forrás: kisebb kiterjedésű, adott tevékenységből származó, lehatárolható helyen található szennyező forrás) tartozó valószínűsíthető szennyezettség, illetve károsodás esetén a köz érdekében kármentesítést kell

végezni. A kármentesítés olyan helyreállítási intézkedés, amely a felszín alatti víz és földtani közeg károsodásának enyhítésére, az eredeti vagy ahhoz közeli állapot helyreállítására irányul, a szennyezettség, károsodás és a kockázat mértékének csökkentése, megszüntetése, továbbá monitorozása érdekében. Az ügydöntő hatóság a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség, aki a jogszabályokban meghatározott szakhatóságokat bevonja az eljárásba.

A kármentesítés során biztosítani kell, hogy a szennyeződés (B) szennyezettségi határértéket meghaladóan ne tevődjön át más környezeti elemre, a felszín alatti víz és földtani közeg nem szennyezett részeire, illetve, hogy a kármentesítés a lehető legkisebb környezeti terheléssel járjon, és ne okozzon környezeti veszélyeztetést, szennyezést, környezetkárosodást. A szennyező anyagokra vonatkozó (B) szennyezettségi határértékeket (nem kockázatalapú) valamint a vizsgálati módszereket a **6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM** együttes rendelete rögzíti. A rendeletben feltüntetett szennyező anyag csoportok: fémek, félfémek, szervesetlen vegyületek, alifás szénhidrogének, benzol és alkilbenzolok, fenolok, policiklikus aromás szénhidrogének, halogénezett aromás és alifás szénhidrogének, klórfenolok, poliklórozott-dibenzo-dioxinok és dibenzo-furánok, növényvédő szerek, egyéb vegyületek.

A kármentesítés során a hatósági határozatban előírt egyedi (D) kármentesítési célállapot határértéket kell elérni az emberi egészség és az ökoszisztéma, illetve a környezeti elemek károsodásának megelőzése érdekében. A kármentesítés szakaszai:

- a) tényfeltárás (amely felderítő és részletes vizsgálatból állhat),
- b) beavatkozás,
- c) az előző két pontban meghatározott szakaszokban, illetve azokat követően folytatott monitoring.

A tényfeltárás során vizsgálni kell minden olyan szennyező anyag térbeli előfordulását, melynek jelenléte a területen végzett addigi tevékenységek vagy alkalmazott technológiák alapján valószínűsíthető. Külön jogszabály szerinti szűrővizsgálatot és ennek eredményeitől függő részletes kémiai vizsgálatot kell végezni mind a földtani közegre, mind a felszín alatti vízre vonatkozóan annak érdekében, hogy valamennyi, a szennyezettséget okozó szennyező anyag előfordulása megállapítható legyen. A hatóság határozatban rendeli el a tényfeltárási terv készítésének előírását, valamint a záródokumentáció benyújtási határidejét. A hatóság a tényfeltárási záródokumentáció figyelembevételével dönt a szennyezettséggel, károsodással kapcsolatos további feladatokról.

A hatóság a beavatkozási terv alapján dönt a beavatkozás elrendeléséről. A beavatkozást elrendelő határozatnak a beavatkozási tervre alapozottan tartalmaznia kell: a szennyezett, károsodott terület megnevezését, azonosítóit, a (D) kármentesítési célállapot határértéket, továbbá a terület érzékenységi besorolását; a szennyező anyag mennyiségének, minőségének meghatározására vonatkozó előírásokat; a beavatkozás kiviteli tervére, a munkák ütemezésére vonatkozó előírásokat; a kitermelt szennyező anyag tárolási, ártalmatlanítási tervére vonatkozó előírásokat; a kárenyhítés, illetve kárfelszámolás megkezdésének és végrehajtásának határidejét; a tényfeltárást követően üzemeltetett kármentesítési monitoring elfogadását. A felügyelőség a beavatkozási záródokumentáció kézhezvételét követő 60 napon belül határoz a további tényfeltárási elrendeléséről, a beavatkozás folytatásáról vagy befejezéséről, továbbá a kármentesítési monitoringról, illetve a kármentesítés befejezéséről.

Kármentesítés monitoringja magában foglalja annak tervezését, megvalósítását, működtetését, felülvizsgálatát, megszüntetését. A monitoringot elrendelő határozat rögzíti a vizsgált környezeti elemek meghatározott paramétereinek észlelését, mérését, megfigyelését, adatok gyűjtését, azok feldolgozását, nyilvántartását, a felülvizsgálati terv készítését, a monitoringra, illetve annak részét képező létesítmények felszámolására, megszüntetésére vonatkozó terv készítését.